

#KOULUSSA -läsnäolomalli Kohtaaminen ja varhainen toiminta

Sitouttava kouluyhteistyö, SKY-hanke 2021-2023

Perusopetuslaki 26§

Ennen:

Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. ([30.12.2020/1216](#))

Perusopetuslaki 26§

Opetuksen järjestäjän tulee **ennaltaehkäistä** perusopetukseen osallistuvan oppilaan **poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti**. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. ([25.11.2022/947](#))

- Seurantavelvoitteen lisäksi ennaltaehkäisy ja puuttuminen sekä suunnitelmallisuus.
- Muutos tulee voimaan 1.8.2023
- Muutokseen varattu 8 milj. euroa vuosittain
 - osana kuntien peruspalveluiden valtionosuutta

#KOULUSSA -läsnäolomalli

Kohtaaminen ja varhainen toiminta

#jokainen
koulupäivä
on tärkeä

SKY-hanke

Yhteisönä
kehitettäviä
asioita

Opettajan
toimintaohjeet

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

#KOULUSSA -läsnäolomalli

Kohtaaminen ja varhainen toiminta

#jokainen
koulupäivä
on tärkeä

Diat 5-6

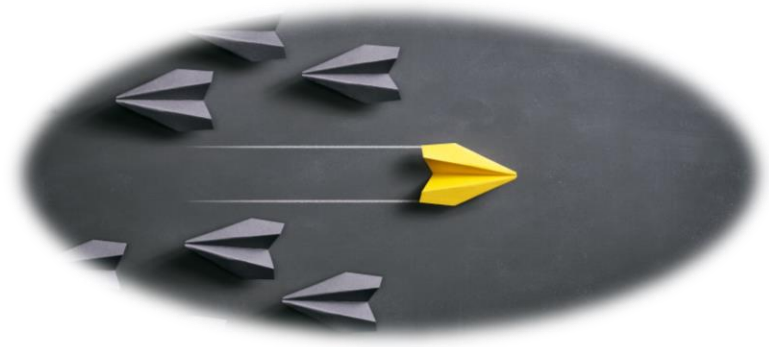
Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

Havainto

Ensimerkit

- Toistuvaa hankaluutta kouluun lähtemisessä
- Vaikeus palata kouluun loman tai sairauspoissaolon jälkeen
- Lisääntynyt yhteydenpito kotiin koulupäivän aikana
- Myöhästelyjen lisääntyminen
- Poissaolot yksittäisiltä tunneilta
- Yksittäiset toistuvat poissaolopäivät
- Keskeytyneet koulupäivät
- Luvattomat poissaolot
- Toistuvat läksyuhdukset
- On läsnä, mutta ei osallistu työhön oppitunnilla
- Muutokset arvosanoissa

- Vaikeudet siirtyä tunnilta toiselle
- Toistuva halu poistua luokasta
- Vaikeudet kaverisuhteissa
- Yksinäisyys tai vetäytyminen
- Lisääntyneet psykosomaattiset oireet (mahakipu, pääkipu)
- Muutokset käyttäytymisessä ja mielialassa

Huolta herättävät tuntimerkinnät ja poissaolot

poissaoloja 1-30h

Luokanopettaja tai luokanohjaaja

- seuraa poissaoloja ja muita tuntimerkintöjä päivittäin
- ottaa havainnot puheeksi

Luvattomat ja selvittämättömät poissaolot (1 h→)

- viipymättä syiden selvittämiseksi

Luvalliset poissaolot (1-30 h), muut tuntimerkinnät ja havainnot

- jos herättävät huomion
 - muutokset oppilaan käyttäytymisessä
 - yksittäiset sairauspoissaolot, muu toistuvuus, säännöllisyys
- jos on pitkä yhtenäinen poissaolojakso, esim. 3 < koulupäivää:
 - tarkistetaan, että oppilas on päässyt kiinni koulun arkeen ja saanut riittävät tiedot ja taidot pärjätäkseen opinnoissa
 - aikuisten huolenpito välittyy oppilaalle
- jos oppilaalla on paljon hyväksyttäviä poissaoloja, esim. perussairaus:
 - pedagogisia / oppilashuollollisia keskusteluja oppilaan koulunkäynnin etenemiseen liittyen

Huoltajat

Havainto käyttäytymisen muutoksesta tai vaikeudesta lähteä kouluun

Ota asia puheeksi lapsen tai nuoren kanssa

- Varmista, että lapsi tai nuori tulee kuulluksi ja ymmärretyksi
- Muista myönteinen huolenpidon sävy

Ota viipymättä yhteyttä opettajaan ja/tai oppilashuollon henkilöstöön, mikäli huoli herää tai jos vaikeudet jatkuvat.

Älä kiittaa luvalliseksi sellaista poissaoloa, jonka syystä et ole varma.

- Ole yhteydessä opettajaan ja/tai oppilashuollon henkilöstöön

#KOULUSSA -läsnäolomalli

Kohtaaminen ja varhainen toiminta

#jokainen
koulupäivä
on tärkeä

SKY-hanke

Diat 9-11

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

Kohtaaminen poissaoloja 1-30h

Havainto puheeksi

- Kun havaitset käyttäytymisen muutoksen tai poissaolo on herättänyt huomion
 - Ota havainto puheeksi lapsen tai nuoren kanssa
 - Muista myönteinen huolenpidon sävy
 - Varmista lapsen tai nuoren kokemus kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta
 - Selvitä oppimisen tuen tarve
 - Ole yhteydessä huoltajaan.
- Jos lapsi tai nuori ei vastaa aloitteeseen, tarjoa uutta mahdollisuutta.
- **Konsultoi tarvittaessa oppilashuollon henkilöstöä.**

Hei, mitä kuuluu, miten voit?

Ihan ok...

Olen huomannut...

Mitä itse ajattelet?

En oikein tiedä...

Onko sinulla huolta?

Miten toivoisit, että asiat olisivat?

Keneltä voisit ottaa vastaan tukea?

Kiitos, että kerroit minulle.

Syntyikö keskustelun pohjalta jokin toimintaloite, esim. pedagoginen, oppilashuollollinen tai yhteisöllinen?

Vuorovaikutuksen kultaiset K-kirjaimet:

- **Kuuntele**
- **Kunnioita** lapsen tai nuoren kertomaa: älä vähättele, kauhistele tai paisuttele
- **Kiinnostu**: älä välttele vaikeista asioita keskustelua
- **Kysy** lapsen tai nuoren omaa mielipidettä: vältä neuvomista ja valmiita ratkaisuja
- **Kannusta**

Kiitos, että kerrot minulle!

Kertoisitko lisää ...?

Millaista tukea toivoisit saavasi?

Puheeksi ottaminen -tuntimerkintä

Puheeksi ottaminen kirjataan

- Tuntimerkintöihin kohtaan Puheeksi ottaminen

- Laita merkintä välitunnin kohdalle, niin se ei vie tilaa multa merkinnöiltä
- Lisätietoja-kohdassa:

VOIT VIITATA tuntimerkintöinä näkyviin havaintoihin

ET VOI VIITATA muihin havaintoihin (arkaluontoisuus, tulkinnanvaraisuus)

Esim. Poissaolo otettu puheeksi oppilaan kanssa ja huoltajaan oltu yhteydessä.

Huoltajaan oltu yhteydessä.

- Oppilaalla ja huoltajalla tulee aina olla tieto merkinnästä ja sen aiheesta.

- ✓ Ei merkintää
- Otit vastuuta opiskelustasi
- Osasit keskustella asioista
- Puheeksi ottaminen**
- Erityisen hyvää työskentelyä
- Kiitos
- Plussaa
- Tsemppasit tänään
- Kotitehtävät huolehdittu hyvin
- Olit hyvä kaveri (välitunnilla)
- Autoit toisia oppilaita
- Positiivinen muutos koulutyöskentelyssä

Yhteydenotto oppilashuollon henkilöstöön

16 § ([25.5.2022/377](#))

Yhteydenotto opiskeluhuoltopalvelujen saamiseksi

Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhuollon työntekijään, jollei 18 §:n 2 momentissa tai muussa laissa säädetä toisin.

Taulukko 2. Koulusta putoamista edistävät ja ehkäisevät opettajan reagoitavat.

Tilanne	Koulusta putoamista edistävä reagoititapa	Koulusta putoamista ehkäisevä reagoititapa
Oppilas tulee myöhässä oppitunnille.	<i>"Olet 17 minuuttia myöhässä. Miten sanotaan? Pyydetään anteeksi, kun tullaan myöhässä. Yritäpä huomenna olla ajoissa."</i>	Rauhallisena pysyminen: <u>"Kiva kuitenkin kun tulit."</u> - kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa - oppilaan kuuleminen - koulu- ja kotihuolten kartoittaminen
Oppilas ei ole tehnyt läksyjään.	<i>"Tämä on jo neljäs kerta tällä viikolla. Sulla on kyllä huomiseksi jo tosi paljon läksyä, muistapa tehdä ne tai taas tulee vain sitte lisää."</i>	Rauhallisena pysyminen: <u>"Kiva kuitenkin kun tulit."</u> - kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa - oppilaan kuuleminen - koulu- ja kotihuolten kartoittaminen
Oppilas huutaa: "Vittu! Sinun vika, kun piti tulla tänne. Saatanan paska!"	<i>"ULOS! Menet heti siitä rehtorin puhutteluun, tämä ei jää tähän! ... Soitan kotiin, että tähän on tullava loppu tähän hommaan."</i>	Rauhallisena pysyminen: <u>"Kiva kuitenkin kun tulit."</u> - kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa - oppilaan kuuleminen - koulu- ja kotihuolten kartoittaminen

(Äärelä. 2012, 241)

#KOULUSSA -läsnäolomalli

Kohtaaminen ja varhainen toiminta

#jokainen
koulupäivä
on tärkeä

Diat 15-17

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

Toiminta

poissaoloja +/-30h – 50<h

Luvattomien poissaolojen selvittelyä
jatketaan aina viipymättä!

Kun havainto tai poissaolo on otettu puheeksi ja huoltajien kanssa on tehty yhteistyötä, mutta

- huoli jatkuu
- poissaolojen syyt mietityttävät tai herättävät huolen
- poissaoloihin liittyvä opintojen eteneminen herättää huolen
- luvattomien poissaolojen syihin ei ole saatu selvyyttä
- luvattomat poissaolot jatkuvat

Valitaan alla olevista toimintavaihtoehdoista sopiva / sopivat

Konsultoidaan oppilashuollon henkilöstöä tai muita asiantuntijoita

Käydään kasvatuskeskustelu tai Lapset puheeksi – keskustelu tai tuen tarve selvitetään muulla tavoin
viimeistään, kun huolta herättäviä poissaoloja on 30 tuntia

Kootaan yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä
viimeistään, kun huolta herättäviä poissaoloja on 50 tuntia

Verkostoyhteistyö yhteisövaikuttavuus mallin mukaisesti
Lisätietoja Luurin ABC

Lastensuojeluilmoitus <https://www.ouka.fi/oulu/sosiaali-ja-perhepalvelut/ilmoita-huolesi>

- kiireellisissä tapauksissa
- jos huoltaja kieltäytyy yhteistyön tekemisestä ja huoli lapsen tai nuoren tilanteesta jatkuu

Työntekijä ei voi delegoida ilmoituksen tekemistä muille.

Samasta asiasta voi tehdä useita ilmoituksia, mikäli huoli jatkuu.

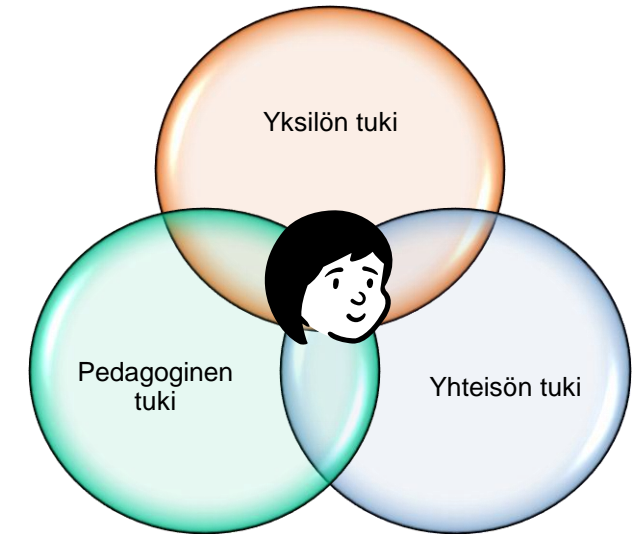

Huoli-ilmoitus yhdessä huoltajan kanssa.

Tilanteen kartoitus ja toimintasuunnitelma

Jos puhuminen on lapselle tai nuorelle vaikeaa, tarjotaan vaihtoehtoisia tapoja olla vuorovaikutuksessa.

- **Selvitetään syitä** käyttäytymisen muutokseen tai poissaoloihin
 - Yhteistyössä lapsen tai nuoren, huoltajien sekä oppilashuollon tai verkostojen kanssa
 - Huomioidaan yksilö- ja yhteisötekijät
- **Tehdään toimintasuunnitelma** lapsen tai nuoren tukemiseksi
 - Miten lapsen tai nuoren pärjäämistä tuetaan **oppilashuollollisin keinoin?**
 - Millaisista **pedagogisista järjestelyistä** lapsi tai nuori hyötyy?
 - Miten lasta tai nuorta voidaan tukea **kouluyhteisö-, luokka, tai ryhmätasolla?**
- **Kirjataan** oppilashuollolliset asiat oppilashuollon asiakirjoihin ja pedagogiset asiat pedagogisiin asiakirjoihin.
 - Oppilashuoltokertomus syntyy vain, jos oppilashuollon henkilöstöä on mukana yhteistyötapaamisessa.

Toimitaan monialaisesti!

Toiminnan raportointi

- Opetuksen järjestäjällä on lain velvoite seurata poissaoloihin puuttumista.
 - Puheeksi ottamiset merkitään tuntimerkintöihin.
 - Muun toiminnan osalta seurantatyökalua kehitetään.
 - Tavoitteena, että seurantatieto on saatavilla sekä opettajalle että rehtorille.

OHJE OPETTAJALLE, Wilma:

Toiminta kirjataan

Yhteydenottojen merkitseminen -kohtaan

- Löytyy oppilaan *Perustiedot-näkymästä* kohdasta *Lomakkeet*
- Valitse *Yhteydenottojen merkitseminen*
- Yhteystyyppi-valikosta valitaan sopiva: *esim. keskustelu, verkostopalaveri*
- Yhteydenoton lisätietoihin ei kirjoiteta arkaluontoisia asioita.
- Keskustelussa syntyneet sopimukset kirjataan normaalikäytännön mukaisesti pedagogisiin asiakirjoihin tai oppilashuoltokertomukseen, mikäli sellainen on luotu.

Ohje

Huom! Tee aina uusi rivi uudelle päivämäärälle.

Näin oppilaan tiedoissa on tallessa kaikki aikaisemmat päivämäärät yhteydenotoista huoltajan ja opettajan välillä.

Testattava

Testi

Yhteydenottopäivä	Yhteystyyppi	Yhteydenoton osapuolet	Yhteydenoton lisätietoja
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
			
			

Tallenna tiedot

Peruuta

#KOULUSSA -läsnäolomalli

Kohtaaminen ja varhainen toiminta

#jokainen
koulupäivä
on tärkeä

Diat 20-23

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

Vahva tuki

- **Jos koulun tukitoimet ja oppilashuollon palvelut eivät riitä ja lapsen tai nuoren on vaikea tulla kouluun tai koulunkäynti on haastavaa**
 - **jatketaan yhteistyötä ja laajennetaan työskentelyä** tarvittaessa koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa **yhteisövaikuttavuusmallin mukaisesti**
 - pyritään mahdollisimman **avoimeen yhteistyöhön** oppilaan, huoltajien, koulun ja oppilashuollon henkilöstön sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden välillä (esim. kouluterveydenhuollon psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalihuoltolain mukaiset perhepalvelut, lastensuojelu, perus- ja erikoissairaanhoito).

Toiminta vahvan tuen aikana

Koulun oman yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän toiminta jatkuu

Verkostopalaverit yhteisövaikuttavuusmallin mukaisesti

- Kun lähituen toimijoiden tuki ei riitä ja yhteistyöhön tarvitaan mukaan koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja
→ Luuriin soittaminen

Pedagogisen tuen päivittäminen tarpeita vastaavaksi.

- päivitetään pedagogiset järjestelyt tarpeita vastaaviksi
- sovitaan pedagogisten järjestelyjen käytännön toteutuksesta
- määritellään yhdys- tai vastuhenkilöt vastaamaan oppimisen kokonaiskuvasta (luokanvalvoja, ellei toisin sovita)
- suunnitellaan opintojen suorittaminen
- suunnitellaan arvioinnin muodot

Toimijat tietävät oppilaan tuen kokonaiskuvan.

Askeleet kohti koulua

Yhteyden ylläpitäminen säännöllisesti

- **Yhteys koulun toimintaan, opettajaan** tai muuhun koulun aikuiseen ei katkea
- Yhteydenpito huoltajiin ja hoitaviin tahoihin
- **Sovitaan, kuka yhteydenpidosta vastaa** ja miten yhteydenpito toteutetaan
- **Kannustetaan myös oppilasta** pitämään yhteyttä kouluun, esim. kavereihin tai johonkin koulun aikuiseen

Suunnitellaan kouluun palaamista:

- **Madalletaan kouluun tulemisen ja kouluun kiinnittymisen esteitä**
- **Yhteistyössä** lapsen tai nuoren ja hänen huoltajiensa kanssa
- Huomioidaan eri **asiantuntijoiden näkemykset** tuen tarpeesta
- **Huomioidaan kouluyhteisön valmistautuminen ja järjestelyt**

Läsnäolo koulussa:

- Viikoittainen tuntimäärä koulussa (Pol18§)
- Koulupäivän rakenne
- Koulun henkilöstön tuki ja roolit
- Onnistumisen vahvistaminen

Oppilasryhmän valmistaminen:

- Miten oppilasryhmälle kerrotaan?
- Mitä halutaan tai ei haluta kertoa?
- Lapsen tai nuoren ei tarvitse yksin ratkaista sitä, miten hän kertoo omasta poissaolostaan.

Kouluun paluun suunnittelussa huomioitavaa

Opettajien ja muun koulun henkilöstön valmistaminen:

- Suunnitelma tiedossa kaikilla asianosaisilla
- Suunnitelman mukainen toiminta: tavoitteet, käytänteet ja sopimukset
- Hyvinvoinnin ja oppimisen välisen suhteen huomioiminen
- Koulutyön mitoitus voimavarojen mukaisesti

Muuta huomioitavaa:

- Suunnitelman määräaikaisuus, arviointi ja joustavuus
- Yhteydenpidon suunnitteleminen
- Läsnäolojen ja poissaolojen seuranta
- Oppilaan valmistaminen kouluun paluuseen
- Tarvittaessa säännöllinen keskustelutuki
- Huoltajan rooli tukijana

#KOULUSSA -läsnäolomalli

Kohtaaminen ja varhainen toiminta

#jokainen
koulupäivä
on tärkeä

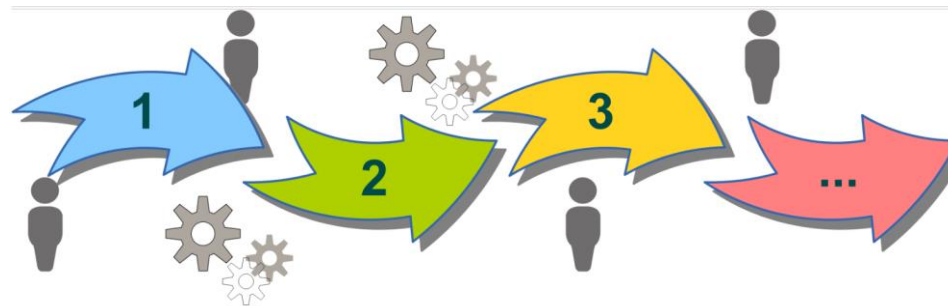
SKY-hanke

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

Kouluun kiinnittymistä tukeva toimintakulttuuri

- **Kouluun kiinnittyminen on prosessi**, jossa oppilas kiinnittyy kouluympäristöön, koulussa oleviin ihmisiin, koulun aktiviteetteihin, tavoitteisiin ja arvoihin (Skinner et al., 2009, 494).
- **Vuorovaikutuksen määrällä ja laadulla** on suuri merkitys kouluyhteisössä.
- **Kouluun kiinnittymiseen liittyy status- ja prosessitekijöitä** (Virtanen 21.4.2017, 5).
 - → prosessitekijöihin voimme vaikuttaa, niitä ovat mm.
 - hyvät suhteet opettajiin, huoltajiin ja vertaisiin, opetuksen relevanttisuus tai oppituntivuorovaikutuksen laatu
- **Osallisuuden kokemus on keskeistä kouluun kiinnittymisessä.**
 - Lasten ja nuorten tarve tulle nähdyksi ja kuulluksi.
 - Yhteisöön ja ryhmään kuulumisen kokemus, turvallisuuden tunne.

Yksilön resilienssi kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa!

Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä toimintakulttuurin kehittäjänä

- Koulun toimintakulttuurin kehittäminen: kehittämistoiminnan suunnittelu, suunnitelman toteutuminen ja arviointi
- Kehittäminen perustuu lukuvuosittain kerättävään hyvinvointitietoon, mutta myös koulun arjessa tehtyihin havaintoihin ja ilmiöihin.
 - Yhteisötason tukitoimet yksilötason tukitoimien rinnalle.
- Jokainen koulun aikuinen vastuussa toimintakulttuurin kehittämistyöstä.
 - Työhön tarvitaan mukaan myös oppilaat, huoltajat ja koulun yhteistyökumppanit.

- Suunnitelmallinen yhteisöllinen oppilashuoltotyö luo kouluun toimintakulttuuria, joka edistää hyvinvointia, tukee kouluun kiinnittymistä ja ennaltaehkäisee poissaoloja.

Toimintakulttuurin kehittämisen keskiössä

Kohtaaminen

- Osallisuuden kokemus, tunne yhteisöön kuulumisesta
- Välittävät aikuiset
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittaminen arjessa
- Kodin ja koulun yhteisen työn toteuttaminen

Onnistumisen ilo

- Kiireettömyyden ilmapiiri
- Hyvinvointia tukevat pedagogiset ratkaisut
- Onnistumisen ja vahvuuksien huomaaminen

Turvalliset rakenteet

- Tiedolla ja taidolla johtaminen
- Koulun monialainen yhteistyö

Mallin käyttöönottaminen, käyttökokemusten kerääminen

- Aktiivisesti kokeilemaan
- Sähköpostilla ja puhelimella saa antaa palautetta ja kysyä
 - riitta.malinen@ouka.fi 040-6278703
 - sirpa.poussu@ouka.fi 040-4894307

Jokainen
koulupäivä
#on
tärkeä

”Yhdessä
hyvä
tulee”.